

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/116/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200307
Dátum vydania rozhodnutia: 28.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2018200307.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: Z. K., nar. X. O. XXXX, bytom D. XXX/XX, P., proti žalovanému: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska ulica č. 71, 813 11 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 45083/2018-42 z 19. septembra 2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave sp.zn. 43Sa/22/2018-58 zo dňa 12. augusta 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave sp.zn. 43Sa/22/2018-58 zo dňa 12. augusta 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave napadnutým rozsudkom sp.zn. 43Sa/22/2018-58 zo dňa 12. augusta 2019, zamietol žalobu podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 45083/2018-42 z 19. septembra 2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Žalovaný ako odvolací orgán podľa § 84 ods. 4 písm. a/ zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z. z.“) preskúmaným rozhodnutím zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil rozhodnutie Útvary sociálneho zabezpečenia Zboru väzenskej a justičnej stráže č. GR ZVJS-d-13231/14-2018 zo dňa 30. júna 2018 o zvýšení výsluhového dôchodku podľa § 143ah ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. od 1. júla 2018 o 13,80 € na sumu 608,79 € mesačne (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2. Z odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia vyplýva, že výsluhový dôchodok priznaný a vyplácaný do 30. júna 2018 a výsluhový dôchodok priznaný od 1. júla 2018 do 31. decembra 2018 sa zvyšuje za každý skončený rok doby trvania služobného pomeru o pevnú sumu 0,60 €. Výsluhový dôchodok priznaný a vyplácaný do 30.06.2018 sa zvyšuje od 01.07.2018. Výsluhový dôchodok priznaný od 01.07.2018 do 31.12.2018 sa zvyšuje odo dňa jeho priznania. Vychádzajúc zo sumy výsluhového dôchodku vyplácanej do 30. júna 2018 a doby trvania služobného pomeru 23 rokov, patrí žalobcovi zvýšenie o sumu 13,80 €.

3. Žalovaný ako odvolací správny orgán podľa § 84 ods. 4 písm. a/ zákona č. 328/2002 Z.z. v spojení s § 58 ods. 1 a § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) odvolanie proti prvostupňovému rozhodnutiu zamietol a toto rozhodnutie potvrdil. Konštatoval, že mechanizmus zvýšenia výsluhových dôchodkov pre rok 2018 bol zmenený prechodným ustanovením § 143ah ods. 1 zákona č. 328/2002 Z.z. Vychádzajúc z tohto ustanovenia bola suma zvýšenia výsluhového dôchodku žalobcu od 1. júla 2018 určená násobkom sumy (0,60 €) a počtom 23 rokov trvania služobného pomeru žalobcu (t.j. $0,60 \times 23 = 13,80$). Pokiaľ ide o argumentáciu, že pevná suma (0,60 €) zvýšenia výsluhového dôchodku nie je uvedená v žiadnom právnom predpise, žalovaný poukázal na ust. § 143 ah ods. 1 zákona č. 328/2002 Z.z.

4. Krajský súd prejednal vec bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že žaloba je nedôvodná a preto ju podľa § 190 SSP zamietol. V odôvodnení rozsudku uviedol, že v rozpore s právnym názorom (žalobcu) v prípade aplikácie ust. § 68 ods. 1 a 3 zák.č. 328/2002 Z.z. v znení účinnom od 01.05.2013 nejde o porušenie zásady retroaktivity právnej normy, o ktorom by bolo možné usudzovať iba v prípade, ak by správny orgán právnou normu aplikoval na zvyšovanie dôchodku žalobcu za obdobie predchádzajúce účinnosti právnej normy. Uvedené už správny súd konštatoval v rozsudku vydanom Krajským súdom v Trnave pod č.k. 20Sa/29/2017 dňa 08.02.2019, ktorým sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia ministra spravodlivosti č. 49030/2017-42 zo dňa 21.09.2017, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie Útvaru sociálneho zabezpečenia Zboru väzenskej a justičnej stráže č. GR ZVJS-d-13231/14-2017 zo dňa 30.06.2017 o zvýšení výsluhového dôchodku žalobcu od 01.07.2017 o 4,65 € na sumu 594,99 € mesačne. Vzhľadom k tomu, že mechanizmus zvýšenia výsluhových dôchodkov pre rok 2018 bol zmenený, tak žalovaný ako aj prvostupňový správny orgán správne aplikovali prechodné ustanovenie § 143ah ods. 1 zák. č. 328/2002 Z.z., keď suma zvýšenia výsluhového dôchodku u žalobcu bola od 01.07.2018 určená násobkom sumy 0,60 € a počtom rokov trvania služobného pomeru žalobcu 23 rokov, na základe čoho došlo k zvýšeniu sumy výsluhového dôchodku u žalobcu o 13,80 € počnúc od 01.07.2018. Za tohto stavu nemožno súhlasiť s argumentáciou žalobcu, že by správne orgány konali v rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe Ústavy, v jej medziach a rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ani neporušil žiadne z ústavných práv žalobcu.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca (ďalej aj sťažovateľ) kasačnú sťažnosť z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci uvedeného v § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Kasačnou sťažnosťou napadnutý rozsudok žiadal zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. V dôvodoch kasačnej sťažnosti analyzoval ustanovenia § 84 ods. 4 a § 143 ah ods. 1 zákona č. 328/2002 Z.z., § 58 ods. 1 správneho poriadku, § 1 ods. 2 zákona č. 4/2001 Z.z. o zriadení zboru väzenskej a justičnej stráže, vyjadril sa k sociálnemu zabezpečeniu policajtov ZVJS, ktoré zabezpečuje odbor personálnych vecí GR ZVJS a oprávneniam ministra podľa zákona č. 328/2002 Z.z. Tvrdil, že novela zákona nemôže byť retroaktívna a diskriminačná voči výsluhovým dôchodcom, ktorým bol priznaný výsluhový dôchodok pred nadobudnutím účinnosti novely. Mechanizmus výpočtu zvýšenia výsluhového dôchodku priznaného 01.09.2004 aplikovaného podľa § 143ah ods. 1 novelizovaného zákona č. 328/2002 Z.z. nie je správny, nakoľko v menovanom zákone v § 68 ods. 2 nie je stanovený presný dátum priznania výsluhového dôchodku, určený deň, mesiac a rok. To znamená, že sa aplikuje u výsluhových dôchodkov priznaných po 11.04.2013 ako stanovuje § 120. Zvýšenie podľa sťažovateľa malo byť vykonané v zmysle pôvodného zákona č. 328/2003 Z. z. § 68 ods. 1 písm. a/ a zákona č. 73/1998 Z.z. § 86 ods. 2. Zároveň uviedol, že súd neriešil konanie útvaru sociálneho zabezpečenia a odstúpenie odvolania na ministerstvo spravodlivosti.

6. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť.

8. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

9. Podľa § 26 ods. 1 SSP správny súd poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemá, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má účastník konania, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

10. Podľa § 26 ods. 2 SSP správny súd poučí účastníkov konania o možnosti zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.

11. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

12. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

13. Podľa § 199 ods. 2 SSP v konaní podľa tejto hlavy (III hlava 3. časti SSP) správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach.

14. Podľa § 203 ods. 1 SSP rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu.

15. Podľa § 203 ods. 1 SSP pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

16. Po preskúmaní napadnutého rozsudku ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, kasačný súd dospel k záveru, že krajský súd nepostupoval v súlade s uvedenými ustanoveniami SSP, predovšetkým ust. § 26 ods. 2 a § 199 ods. 2 SSP, keď žalobcu nepoučil o jeho procesných právach vrátane práva zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci. Povinnosť poskytnúť fyzickej osobe v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach poučenie o jej procesných právach a povinnostiach správny súd nemá iba vtedy, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má taký účastník konania vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. V danom prípade žalobca nie je zastúpený advokátom a nemá vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

17. Poučovacia povinnosť súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizáciu základného práva na prístup k súdu. V rámci poučovacej povinnosti súdu bolo preto podľa názoru kasačného súdu potrebné poučiť žalobcu o jeho procesných právach. Aj keď žalobca uvedené procesné pochybenie spočívajúce v nedostatku poučenia nenamietal, kasačný súd na tento nedostatok prihliadol s poukazom na to, že v danom prípade nie je viazaný sťažnosťnými bodmi (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP). Nedostatok poučenia žalobcu o jeho procesných právach však kasačný súd hodnotí ako procesné pochybenie, ktoré znemožnilo žalobcovi vykonávať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie [§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP].

18. Zároveň kasačný súd poukazuje na to, že na rozdiel od úpravy v § 182 ods. 1 písm. g/ SSP, ktorá ako obligatórnu náležitosť správnej žaloby požaduje aj vyjadrenie, či žalobca žiada nariadiť pojednávanie, pričom na neskoršiu žiadosť žalobcu o nariadenie pojednávania už správny súd neprihliada, právna úprava konania o správnej žalobe v sociálnych veciach také vyjadrenie v žalobe nevyžaduje (§ 202 ods. 1 SSP).

19. Kasačný súd z obsahu súdneho spisu zistil, že správny súd poučil žalobcu iba podľa § 106 ods. 1 SSP v súvislosti so zaslaním vyjadrenia žalovaného vo výzve z 27.03.2019, (č.l. 39 spisu), teda poučil ho len o tom, že k vyjadreniu žalovaného sa môže vyjadriť v lehote 20 dní.

20. Po doručení vyjadrenia žalobcu k vyjadreniu žalovaného (17.05.2019) krajský súd postupom podľa § 137 ods. 4 SSP oznámil na úradnej tabuli súdu dňa 12.07.2019 termín rozhodnutia vo veci dňa 12.08.2019 o 8,45 hod. a miesto vyhlásenia - v pojednávacej miestnosti č. dv. 107.

21. Podľa Čl. 48 ods. 2 zákona č. 462/2002 Z.z. Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.

22. Poučovacia povinnosť správneho súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizáciu základného práva na prístup k súdu. Okrem všeobecnej poučovacej povinnosti bolo preto podľa názoru kasačného súdu potrebné poučiť žalobcu aj o možnosti požiadať o nariadenie pojednávania o správnej žalobe v lehote, určenej správnym súdom.

23. Keďže správny súd žalobcu o jeho procesných právach nepoučil, kasačný súd dospel k záveru, že kasačná sťažnosť z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP je dôvodná. Preto postupoval podľa § 462 ods. 1 SSP, rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie bez toho, aby sa vyjadril k ostatným sťažnostným bodom, pretože absencia poučenia o procesných právach sťažovateľa spôsobila bez ďalšieho nezákonnosť rozsudku. Za danej situácie prieskum rozsudku v merite veci možný nebol.

24. Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude žalobcu riadne poučiť o jeho procesných právach, vrátane práva zvoliť si advokáta, resp. obrátiť sa na Centrum právnej pomoci a práva požiadať o nariadenie pojednávania a vo veci znovu rozhodnúť.

25. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o trovách kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

26. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 tretia veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.